

Sygn. akt I Ca 420/13

POSTANOWIENIE

Dnia 20 listopada 2013 r.

Sąd Okręgowy w Sieradzu Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący – S.O. Elżbieta Zalewska - Statuch

Sędziowie: S.O. Iwona Podwójniak

S.O. Joanna Składowska

Protokolant: staż. Kinga Majczak

po rozpoznaniu w dniu 20 listopada 2013 roku w Sieradzu

na posiedzeniu jawnym

sprawy z wniosku J. Ł. (1)

z udziałem W. F., A. K., J. Ł. (2), L. Ł.

o zmianę postanowienia w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku

na skutek apelacji wnioskodawczyni

od postanowienia Sądu Rejonowego w Wieluniu

z dnia 22 maja 2013 roku, sygn. akt VIII Ns 171/13

postanawia:

oddalić apelację.

Sygn. akt I Ca 420/13

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 22 maja 2013 roku Sąd Rejonowy w Wieluniu Wydział Zamiejscowy w P. oddalił wniosek J. Ł. (1) o zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po P. Ł..

Rozstrzygnięcie zapadło po następujących ustaleniach i wnioskach.

Prawomocnym postanowieniem z dnia 19 listopada 1990 roku w sprawie II Ns 3091/89 Sąd Rejonowy w Częstochowie stwierdził, że spadek po P. Ł. zmarłym 13 marca 1989 roku na podstawie ustawy nabyli żona H. Ł. w 5/20 oraz dzieci: W. F., A. K., J. Ł. (2), L. Ł. i T. K. po 3/20, zaś udział w gospodarstwie rolnym – żona H. oraz córka A. K. po połowie.

Prawomocnym postanowieniem z dnia 16 grudnia 2009 roku Sąd Rejonowy w Wieluniu Wydział Zamiejscowy w P. w sprawie XI Ns 416/09 stwierdził, że spadek po P. Ł. na podstawie ustawy nabyli żona H. Ł. w 5/20 oraz dzieci: W. F., A. K., J. Ł. (2), L. Ł. i T. K. po 3/20, zaś udział w gospodarstwie rolnym – żona H. oraz córka A. K. po połowie.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że wniosek J. Ł. (1) złożony w trybie art. 679 kpc o uchylenie jednego z postanowień stwierdzających spadek po P. Ł. nie zasługuje na uwzględnienie. Przywołał stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w uchwale z dnia 10 lipca 2012 roku, której nadano moc zasady prawnej, zgodnie z którym przepis art. 679 kpc nie

stanowi podstawy uchylenia kolejnego prawomocnego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po tym samym spadkodawcy, a istnienie dwóch lub więcej prawomocnych postanowień o stwierdzeniu nabycia spadku po tym samym spadkodawcy uzasadnia wznowienie postępowania na podstawie art. 403 § 2 w zw. z art. 13 § 2 kpc lub na podstawie art. 524 § 2 kpc. Jeżeli wznowienia później zakończonego postępowania zażąda jego uczestnik, to podstawę skargi stanowi art. 403 § 2 kpc w zw. z art. 13 § 2 kpc. Natomiast gdy o wznowienie występuje zainteresowany, który nie był uczestnikiem, wówczas powinien wykazać, że późniejsze prawomocne postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku narusza jego prawa, a do wznowienia stosuje się przepisy o wznowieniu postępowania z powodu pozbawienia strony możliwości działania. Podstawę wznowienia stanowi przepis art. 524 § 2 kpc.

W obu przypadkach sąd musi uwzględnić powagę rzeczy osądzonej wcześniejszego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku. Zatem nastąpi uchylenie późniejszego prawomocnego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku i odrzucenie wniosku o wszczęcie późniejszego postępowania.

Podzielając powyższy pogląd, skoro wnioskodawczyni reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika wystąpiła w trybie art. 679 kpc, to brak było podstaw do uwzględnienia takiego wniosku.

Poza tym wnioskodawczyni nie posiada interesu prawnego w złożeniu wniosku. Występując z takim wnioskiem powinna wykazać, że ma ona interes w wywołaniu któregośkolwiek ze skutków stwierdzenia nabycia spadku (art. 1025 § 2 kc i art. 1027 kc).

Tymczasem wnioskodawczyni nie rości własnych praw do spadku. Twierdzenia, że ewentualnie mogłaby być spadkobiercą gdyby jej ojciec odrzucił spadek, nie można uważać za roszczenie z własnych praw do spadku, ponieważ ojciec wnioskodawczyni nie odrzucił spadku.

Z tych względów wniosek podlega oddaleniu.

Apelację złożyła wnioskodawczyni. Zarzuciła naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 679 kpc poprzez jego niewłaściwą interpretację polegającą na przyjęciu, że złożony wniosek nie może mieć oparcia w tym przepisie.

Skarżąca wniosła o zmianę postanowienia i uwzględnienie wniosku.

W uzasadnieniu wskazała, że instytucja zmiany postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku została unormowana w kpc w celu wyeliminowania z obrotu prawnego orzeczeń, które nie powinny w świetle pozostałych przepisów funkcjonować. Z taką sytuacją mamy do czynienia w niniejszej sprawie. Złożenie skargi o wznowienie postępowania nie jest już możliwe, ponieważ upłynął termin dla takiej. Ponadto postępowanie z art. 679 kpc, choć autonomiczne, ma charakter wznowieniowy. Jediną możliwą drogą do wyeliminowania z obrotu orzeczenia powielającego orzeczenie już istniejące było złożenie wniosku w niniejszej sprawie. Przepisy postępowania winny służyć dochodzeniu do pożądaných rezultatów, a nie mieć celu nadrzędnego. Interpretacja ich winna uwzględniać cel, który ma być osiągnięty. Tymczasem interpretacja zastosowana przez sąd uniemożliwia bądź przynajmniej znacznie odsuwa w czasie możliwość dokonania działu spadku po P. Ł..

Sąd Okręgowy zważył:

Apelacja nie jest uzasadniona.

W pierwszym rzędzie wskazać należy, że sąd pierwszej instancji prawidłowo uznał, że wnioskodawczyni w niniejszej sprawie nie była w ogóle legitymowana do złożenia niniejszego wniosku.

Zgodnie z przepisem art. 679 § 2 kpc wniosek o wszczęcie postępowania może zgłosić każdy zainteresowany. Oczywiście jest, że chodzi o zainteresowanego w znaczeniu interesu prawnego, a więc wniosek może zgłosić taka osoba, której praw dotyczy wynik postępowania.

W niniejszej sprawie wnioskodawczyni J. Ł. (1) jest córką L. Ł. – spadkobiercy P. Ł.. L. Ł. żyje. J. Ł. (1) nie zgłasza żadnych własnych pretensji do dziedziczenia po swoim dziadku P. Ł.. Nie kwestionuje uprawnień do dziedziczenia po P. Ł. ani przez swojego ojca, ani też przez pozostałych powołanych do spadku spadkobierców. L. Ł. nie złożył oświadczenia o odrzuceniu spadku po swoim ojcu P. Ł..

W sytuacji jak wyżej wnioskodawczyni nie może mieć statusu osoby zainteresowanej w rozumieniu przepisu art. 679 § 2 kpc. Nie rości własnych praw do spadku po swoim dziadku P. Ł.. Nie wykazała, ani też nawet nie powoływała żadnych innych okoliczności, które by wskazywały na to, że w jakiś pośredni sposób wynik sprawy dotyczy jej praw, że jest wierzycielką spadkobiercy czy nabywczynią spadku.

Skoro wnioskodawczyni nie ma własnego – związanego z jej osobą – uprawnienia do wystąpienia z wnioskiem w trybie art. 679 kpc – to wniosek już choćby z tego tylko powodu podlegał oddaleniu. Oczywistym jest, że w żadnym razie fakt upływu terminu do wystąpienia przez jej ojca, który był uczestnikiem postępowania o stwierdzenie nabycia spadku po P. Ł., nie ma tutaj żadnego prawnego znaczenia, ani również okoliczność, że wnioskodawczyni jest potencjalną spadkobierczynią po swoim ojcu – należy do kręgu spadkobierców ustawowych.

Apelacja w ogóle nie zakwestionowała stanowiska Sądu Rejonowego o braku uprawnienia wnioskodawczyni, tj. o braku po jej stronie prawnego zainteresowania do złożenia wniosku. Już choćby zatem z tego względu – wobec prawidłowych wywodów w tym zakresie sądu pierwszej instancji – zaskarżenie nie może odnieść skutku.

Niezależnie od powyższego całkowicie również należy podzielić stanowisko sądu pierwszej instancji – i zawarte w uzasadnieniu wywody – w kwestii właściwego trybu postępowania w sytuacji istnienia dwóch lub więcej prawomocnych postanowień o stwierdzeniu nabycia spadku po tym samym spadkodawcy, tj. co do trybu dla wzruszenia późniejszego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku. Tym trybem jest skarga o wznowienie postępowania. Regulacja z art. 679 kpc jest wyłączona, jeśli chodzi o postępowanie w sytuacji istnienia kilku prawomocnych postanowień o stwierdzeniu nabycia spadku po jednej osobie. Nie jest możliwe w trybie art. 679 kpc – mimo że w zdaniu 1. mowa jest zarówno o zmianie, jak i o uchyleniu prawomocnego postanowienia – wydanie rozstrzygnięcia o uchyleniu postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku. W postępowaniu z art. 679 kpc w grę może wchodzić albo uwzględnienie wniosku przez zmianę prawomocnego postanowienia albo jego oddalenie – w razie bezzasadności. Istota przepisu art. 679 kpc – choć można uznać, że ma on charakter wznowieniowy w znaczeniu badania dopuszczalności wzruszenia prawomocnego rozstrzygnięcia – polega na usunięciu wadliwości merytorycznej stwierdzenia nabycia spadku, jego przedmiotem jest ustalenie kręgu osób uprawnionych do dziedziczenia zgodnie z rzeczywistym stanem prawnym (art. 679 § 3 kpc). Natomiast przepis art. 679 kpc nie jest właściwy w razie istnienia dwóch lub więcej prawomocnych postanowień o stwierdzeniu nabycia spadku po tym samym spadkodawcy. Dla takiej wadliwości – naruszenie przepisów prawa procesowego, tu: poprzez ponowne prowadzenie postępowania i rozstrzygnięcie wniosku o stwierdzenie nabycia spadku po tej samej osobie – jedynie właściwa jest droga wznowienia postępowania – w oparciu o przepis art. 13 § 2 kpc w zw. z art. 403 § 2 kpc lub art. 524 § 2 kpc.

W takim stanie rzeczy zarzut apelacji naruszenia przepisu art. 679 kpc poprzez jego niewłaściwą interpretację nie może odnieść skutku. Wbrew twierdzeniom skarżącej tryb wynikający z regulacji art. 679 kpc nie może być właściwy dla wyeliminowania z obrotu prawnego późniejszego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po P. Ł.. Oceny w tym zakresie nie może również w żadnym razie zmieniać okoliczność ewentualnego upływu terminu dla wznowienia postępowania i tym samym wskazywany w apelacji brak innej możliwości wyeliminowania z obrotu prawnego późniejszego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku.

Oczywistym jest, że powstała wadliwość prawna polegająca na niedopuszczalnym w świetle obowiązujących przepisów prawa ponownym rozstrzygnięciu w przedmiocie dziedziczenia po P. Ł., a w konsekwencji – na funkcjonowaniu w obrocie prawnym dwóch postanowień o stwierdzeniu nabycia spadku po tym samym spadkodawcy, co doprowadziło już do określonych komplikacji.

Niemniej w ocenie sądu okręgowego okoliczność ta nie może skutkować niemożnością prowadzenia dalszych działań prawnych, w szczególności niemożnością przeprowadzenia działu spadku po P. Ł.. Strony – mimo istniejącej wadliwości – nie mogą zostać pozbawione uprawnienia do uzyskania rozstrzygnięcia sądu w postaci działu spadku. Okoliczność istnienia dwóch postanowień o stwierdzeniu nabycia spadku po P. Ł. – w sytuacji jak w niniejszej sprawie – przy podnoszonej kwestii upływu terminu do wystąpienia ze skargą o wznowienie postępowania – nie może tamować postępowania o dział spadku. W okolicznościach niniejszej sprawy nie ma wystarczających przesłanek dla odmowy prowadzenia postępowania działowego, tym bardziej, że oba postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po P. Ł. mają jednakową treść – identycznie określają krąg osób uprawnionych do dziedziczenia po nim. Zatem nie występuje żadna rozbieżność ani w zakresie tego kto jest spadkobiercą, ani w zakresie wielkości udziałów w dziedziczeniu. Postępowanie działowe może być kontynuowane – osoby, które uzyskały stwierdzenie nabycia spadku są objęte domniemaniem z art. 1025 § 2 kc, a nie występują żadne podstawy dla jego zakwestionowania.

Pośrednio, dla uzasadnienia racji jak wyżej, można powołać stanowisko, że jeżeli zainteresowani – kwestionujący merytoryczną prawidłowość postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku – w określonym terminie nie zainicjują postępowania na podstawie art. 679 k.p.c., postępowanie o dział spadku powinno być kontynuowane. Zarówno bowiem osoby, które uzyskały prawomocne postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku, jak i zarejestrowany akt poświadczenia dziedziczenia, objęte są domniemaniem z art. 1025 § 2 k.c. (Piotr Borkowski – komentarz do zmiany art. 681 Kodeksu postępowania cywilnego – System informacji prawnej Lex).

Z tych wszystkich względów – wobec nieskuteczności zarzutu błędnej wykładni przepisu art. 678 § 1 kpc jak również w świetle prawidłowej oceny sądu pierwszej instancji o braku po stronie wnioskodawczyni interesu prawnego – apelacja jako pozbawiona podstaw – w oparciu o przepis art. 13 § 2 kpc w zw. z art. 385 kpc – podlega oddaleniu.

Z/ (...).